

Marie Kvangarsnes Dyb, 17.11.2025

NATUREN SOM LÆRINGSARENA I FREMTIDENS FELLESSKOLE

Norsk Friluftsliv representerer de 19 største frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge, med til sammen rundt én million medlemskap og over 5 000 lokale lag og foreninger. Vårt felles mål er at flere skal få oppleve og bruke naturen – også som en del av skolehverdagen. Norsk friluftsliv har årelang erfaring med å fremme bruk av naturen inn mot skole og barnehage, og i fjor satte vi gang prosjektet Naturen som læringsarena, et kjempeløft for naturglede og praktisk læring i skoleverket.

Naturen er en enorm ressurs, fordi den gjør det mulig å møte elever som lærer på ulike måter og i ulikt tempo. Uteskole som undervisningsmetode gir lærere flere verktøy for å variere undervisningen og møte hele eleven, både faglig og sosialt. Undervisning i og gjennom naturen fremmer dypere læring ved å koble teori til praksis, styrker elevenes trivsel, utvikler sosiale ferdigheter og kreativitet, og gir en mer variert og motiverende skolehverdag. Vi mener at naturen som læringsarena må være en essensiell del av fremtidens fellesskole.

Dette innspillet er sendt til Fellesskoleutvalget som et bidrag til utvalgets arbeid med å vurdere skolens rolle, innhold og organisering i fremtidens samfunn. Vi ønsker å løfte fram hvordan natur og uteskole kan bidra til å løse flere av utfordringene i utvalgets mandat, særlig behovet for en mer praktisk, inkluderende og helsefremmende skole.

EN UNDERVISNINGSFORM SOM MØTER HELE ELEVMANGFOLDET

Barn lærer på ulike måter. Noen lærer best gjennom ord, andre gjennom bevegelse, samarbeid eller sanseopplevelser. Naturen har en unik evne til å gi plass til alle disse måtene å lære på, og favner derfor både elevmangfold og læringsvariasjon. Uteskole møter hele eleven og deres personlige forutsetninger for læring og trivsel. Gjennom læring i naturen utvikler barn og unge ferdigheter som samarbeid, problemløsning, kreativitet, ansvar for miljøet og forståelse for bærekraft. Dette er egenskaper som er avgjørende for å kunne leve gode liv i fremtidens samfunn. Naturen gir autentiske læringssituasjoner der elevene opplever relevans, mestring og fellesskap. Læring i naturen fremmer livsmestring, demokratisk deltakelse og forståelse for menneskets plass i naturen. Dette er verdier som ligger tett opp til skolens samfunnsmandat. Vi oppfordrer Fellesskoleutvalget til å se hvordan uteskole og naturen som læringsarena kan bidra til å utvikle en fellesskole som favner alle elever og gir rom for ulike måter å lære på.

KOMPETANSE ER NØKKELEN

Uteskole praktiseres i dag ved mange skoler, men omfang og kvalitet varierer sterkt. Vår kartlegging viser at manglende kompetanse hos lærere er den største barrieren for mer og bedre bruk av uteskole. Samtidig ønsker elever, lærere, lærerstudenter og lærerutdanningene mer uteskole, på tvers av fag og trinn.

Dette viser et stort uutnyttet potensial: Naturen er tilgjengelig, men kompetansen må styrkes. For at uteskole skal bli en integrert del av undervisningen, må den forankres systematisk i lærerutdanningene, i etter- og videreutdanning, og i skolens ledelse. På

denne måten vil uteskole som undervisningsmetode gjøre det mulig å møte hele elevmangfoldet på en måte som styrker både læring og trivsel. Naturen som læringsarena er ikke en kulisser for læring ute - uteskole er en pedagogikk som fremmer inkludering og likeverd i praksis. Dette er et område vi oppfordrer Fellesskoleutvalget til å vektlegge i sine vurderinger av hvilke kompetanser lærere og skoleledere trenger for å møte fremtidens krav til en praktisk og inkluderende skole.

SAMFUNNSUTVIKLING OG BEHOV FOR ENDRING

Endringer i barns oppvekstvilkår, økt skjermbruk og mindre tid i naturen utfordrer både elevenes helse, læring og fellesskap. Dette er tydelige utviklingstrekk som skolen må møte aktivt, og som ligger sentralt i Fellesskoleutvalgets mandat. Dagens skole preges av flere utfordringer:

- Behov for mer praktisk opplæring og helsefremmende skoler.
- Kompetanse i å bruke naturen som læringsarena.
- Økende fravær, frafall og psykiske helseutfordringer blant barn og unge.
- Svekket motivasjon, trivsel og mestring.

Regjeringen understreker i Meld. St. 34 (2023–2024) En mer praktisk skole, behovet for pedagogiske og kompetansebyggende tiltak som gjør opplæringen mer praktisk, relevant og virkelighetsnær. Norsk Friluftsliv har tiltaket som møter dette behovet. Gjennom satsingsområdet Naturen som læringsarena, forankret i Meld. St. 18 (2015-2016) Friluftsliv, og Handlingsplan for friluftsliv (2018), bygger vi bro mellom politikk, forskning og praksis, med naturen som en sentral læringsarena.

NATUREN SOM LÆRINGSARENA – EN NASJONAL SATSING

Gjennom satsingsområdet Naturen som læringsarena samarbeider Norsk Friluftsliv tett med forskningsmiljøer, lærerutdanninger og frivillige organisasjoner. Prosjektet arbeider ut fra en målsetning om at flere barn og unge skal få bruke naturen som læringsarena. Arbeidet som gjøres i satsingsområdets ulike prosjekter hviler på en grunnmur av uteskole som pedagogisk metode. En metode med lange historiske tradisjoner, et bredt teoretisk fundament samt uløselig bundet til opplæring og undervisning i natur.

Arbeidet hviler på tre pilarer:

1. Forskning og kunnskapsutvikling – gjennom forskningsprosjektet NArENA, ledet av Læringsmiljøsentret ved Universitetet i Stavanger, med deltakelse fra fem universiteter. Dette er verdens mest omfattende studie på uteskole og sikrer kunnskap som vil skreddersy uteskole som undervisningsmetode for fremtidens praktiske skole. En videreutviklet pedagogisk modell for uteskole er allerede utformet. Denne kalles Integrert uteskole (også kalt Finsemodellen), og er kjernen i forskningsarbeidet som gjøres. Finsemodellen harmoniserer med dagens pedagogdidaktiske oppfatning av hva god undervisning er og vil være styrkende for arbeidet for en mer praktisk skole.
2. Kompetanseheving i lærerutdanning og praksisfeltet – uteskole er nå implementert i emneplaner ved fem lærerutdanninger, og over 1 300 lærerstudenter

har deltatt på seminarer siden 2023. Høyere utdanningssektor viser stort engasjement for uteskole som undervisningsmetode.

3. Deling og tilgjengeliggjøring av ressurser – nettstedet naturensomlaeringsarena.no tilbyr landets største samling av gratis undervisningsressurser for uteskole, med over 50 000 besøk og 20 000 distribuerte trykte ressurser siden april 2025.

Prosjektet gjennomføres i tett samarbeid med Friluftsrådernes Landsforbund, flere regionale friluftsråd, samt våre medlemsorganisasjoner, og er finansiert av Gjensidigestiftelsen, Miljødirektoratet og Sparebankstiftelsen. Arbeidet får nå et betydelig løft gjennom økte satsingsmidler, hvilket vil gi ringvirkninger langt utover prosjektperioden. Gjennom Naturen som læringsarena utvikles en mer praktisk og variert skolehverdag for dagens og morgendagens elever. Erfaringene fra prosjektet viser i praksis hvordan en mer relevant, aktiv og inkluderende skole kan se ut. Vi håper Fellesskoleutvalget vil ta med seg disse resultatene i sitt arbeid med fremtidens fellesskole.

Videre holder vi et utviklingsseminar i desember, som samler forskningsgruppen og UH-sektoren som er involvert i prosjektet, for å sikre at arbeidet harmonerer på tvers av forskning og kompetanseformidling i høyere utdanning. Norsk Friluftsliv ønsker dere hjertelig velkommen til å delta på første dag av dette seminaret, 15. desember.

NATURENS NATURLIGE Plass I SKOLEN

Utvalget for fremtidens fellesskole skal vurdere hvordan skolen kan utvikles for å møte fremtidens utfordringer. Norsk Friluftsliv mener at naturen må være en grunnleggende læringsarena på linje med skolens øvrige spesialrom. Naturen gir autentiske erfaringer, fremmer tverrfaglig læring, og gjør fag som matematikk, norsk og naturfag relevante og engasjerende. Den gir lærere fleksibilitet til å møte elever med ulike behov, interesser og læringsstiler, og bidrar til en mer inkluderende skolehverdag. Med riktig kompetanse kan lærere bruke naturen til å styrke både faglig læring, livsmestring og sosialt fellesskap. I et 20-årsperspektiv ser vi for oss en fellesskole som ikke bare underviser om naturen, men i og gjennom den – der naturen er en like selvsagt del av skolens læringslandskap som klasserommet. Dette er avgjørende for å bevare fellesskolens relevans i møte med fremtidens samfunn.

ANBEFALINGER TIL FELLESSKOLEUTVALGET

- Anerkjenn naturen som en grunnleggende læringsarena i fellesskolen.
- Sikre at kompetanse i uteskole og friluftsliv forankres i lærerutdanningene og i etter- og videreutdanning.
- Legg til rette for systematisk samarbeid mellom skole, lærerutdanning, forskningsmiljøer og frivillige organisasjoner.
- Sørg for at alle elever får reell tilgang til natur og uteskole, uavhengig av bosted og bakgrunn.
- Vurder hvordan satsingen Naturen som læringsarena kan videreføres og implementeres som et varig tiltak i arbeidet for en mer praktisk og inkluderende skole.

AVSLUTNING

Norsk Friluftsliv oppfordrer Fellesskoleutvalget til å sikre naturens plass i fremtidens fellesskole – som en arena for læring, mestring og livsglede, og som et konkret bidrag til å svare på utvalgets mandat om hvordan skolen skal møte fremtidens samfunn og oppfylle sin rolle som fellesskapsarena.

Barn og unge trenger erfaringer som gir mot, nysgjerrighet og mestring. Naturen gir alt dette: læring som merkes i kroppen, forståelse som sitter i hendene, og fellesskap som bygges gjennom ekte opplevelser. Uteskole gir mening i alle fag, styrker både faglig forståelse og sosial læring, gir rom for variasjon og bevegelse, og bygger respekt for natur og fellesskap. I en tid med mindre tid ute og mer tid foran skjermer, må naturen anerkjennes som læringsarena på linje med skolens spesialrom og som en sentral del av skolens pedagogiske praksis. Naturen er vår mest tilgjengelige og inkluderende læringsarena og nødvendig for å utvikle hele mennesket. Vi mener derfor at naturen må være en fundamental del av skolehverdagen for at barn og unge skal kunne leve gode liv i fremtidens samfunn.

Norsk Friluftsliv stiller gjerne sin erfaring, kunnskap og nettverk til rådighet for utvalget i det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv
Bente Lier
Generalsekretær

Kilder:

Meld. St. 18 (2015-2016). Friluftsliv: Natur som kilde til helse og livskvalitet. Klima- og miljødepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/9147361515a74ec8822c8dac5f43a95a/no/pdfs/stm201520160018000dddpdfs.pdf>

Klima- og miljødepartementet (2018). Handlingsplan for friluftsliv. Oslo: Klima- og miljødepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/ce805bbda07b40d184115b512d1c0de0/t-1564.pdf>

Meld. St. 34 (2023–2024). En mer praktisk skole: Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/dcc936e85f4c43bf90ecf0bafabb00a8/no/pdfs/stm202320240034000dddpdfs.pdf>